

PIRMASIS SNIEGAS IŠKRITO prieš antrąjį advento sekmadienį. Iš pradžių sniegės pleveno virš Huveneseto lyg paklydusios, bet netrukus šaltis kaip reikiant sulėjo nagus į gyvenvietę. Atėjus Naujiesiems metams fiordai ir įlankos buvo sukaustyti storo ledo, pirmą kartą nuo neatmenamų laikų Klevešilene ties „Johanesviko“ kempingu žmonės galėjo čiuožinėti pačiūžomis.

Tai patiko visiems, ant ledo zujo ir vaikai, ir suaugusieji. Užburiantis vaizdas – giedrame žiemos danguje plieskė saulė, spindėjo įlanką supančias uolas nuklojęs sniegas.

Pagaliau atėjo tikra žiema. Huveneseto gyventojai teigė jau daug metų nematę tokių šalčių. kažkas prisiminė, jog praityje ledas sukaustydavo jūrą iki pat už Kungshamno esančios Holės. Galbūt ir šįkart įvyks kas nors panašaus.

Ypač galimybė pačiuožinėti ir šalčiu džiaugėsi tas, kurį visi vadino stokholmiečiu. Neįtikėtina, bet jis buvo vardu Augustas Strindbergas. Nors Huvenesete gyveno jau pusmetį, vis dar buvo laikomas ką tik atsikrausčiusiu.

Niekas netikėjo, kad buvusių Kungshamno laidojimo namų patalpose įsikūrusią jo naudotų daiktų parduotuvę

lydės sėkmė, ypač po rudenį įvykusių baisybių, tačiau verslas klostosi visai neblogai. Veikla, regis, išibėgėjo, jis ketino pasilikti vakarinėje pakrantėje.

Tikėtina, kad sėkmę lėmė stokholmiečio asmenybė. Rami, neagresyvi laikysena kėlė žmonėms švelnią simpatiją. Tas vyras pasižymėjo savotišku naivumu ir aštraus it peilis proto deriniu, be to, turėjo įpareigojantį vardą ir pavardę. Jis suteikė šioms vietoms daugiau gyvybės, buvo kupinas idėjų ir nestokojo kantrybės.

Taip pat mokėjo čiuožti pačiūžomis. Dėl šios priežasties užšalus jūrai Augustas vienas pirmųjų leidosi į Klivešilį, o po kelių dienų pliusinės temperatūros pirmas įspėjo kitus, kad ledas jau per plonas.

Tai žmonėms nesutrukdė dar valandėlę pačiuožinėti, ledas juk niekur nedingo, o ir kaip atvykėlis iš Stokholmo galėtų nusimanyti apie jį geriau už kitus?

Štai taip viena iš Huveneseto gyventojų atsidūrė šaltame vandenyje. Kai tai įvyko, daugelis jau buvo išėję namo, tik keli jaunuoliai sėdėjo netoliese varstydami nusiaunamas pačiūžas.

Jie pirmiau išgirdo, nei pamatė.

Iš pradžių nieko gero nežadantį ledo braškėjimą.

Tada vandenyje atsidūrusios ir klaikiai persigandusios moters riksmą. Vos vieną. Garsų, šaižų.

Paskui stoji šurpi, spengianti tylą.

Ji truko ne per ilgiausiai – jaunimas ant suoliuko iš karto suprato padėties rimtumą. Veikti reikėjo nedelsiant. Vienas puolė skambinti pagalbos telefonu, kitas mūvėdamas tik kojine mis šoko ant ledo.

Staiga iš eketės pasigirdo garsus juokas.

– Aš stoviu ant dugno! – šaukė moteris. – Čia visai seklu.

Tos istorijos žmonės niekada nepavargdavo pasakoti.

Joje buvo viskas, ko reikia: įtampa, baimė, laiminga pa-
baiga.

Paskui vietiniai ėmė saugotis ledo. Kitą savaitę Kleveši-
lene neliko nė vieno čiuožinėtojo. Temperatūrai pakilus dar
keliais laipsniais, pradėjo tirpti ir sniegas.

Staiga orai vėl pasikeitė.

Jau kitą dieną grįžo šalna ir snygis. Vandens paviršių vėl
užtraukė tvirtas ledas, neliko jokių nelaimės pėdsakų. Bėgo
dienos, mėgėjai pačiuožinėti jautėsi vis saugiau.

Šįkart ledas atlaikė.

Vėl grįžo idilė.

Bent jau Klevešilene.

Užtat viename iš Huvneseto namų vis stiprėjo despe-
racija. Laikas bėgo per greitai, o paslapčių buvo per daug.
Kartu su jomis atslinko vienatvė.

Reikia ko nors griebtis.

Laukti nebėra kada.

NAKTIS IŠ SAUSIO 25 DIENOS
Į SAUSIO 26-AJĄ

„Pamiršau užrakinti?“

AKSELĮ ENBOMĄ PAŽADINO TRIUKŠMAS. Gabalais nuo stogo čiuožiančio sniego garsas į nieką nepanašus. Primena persigandusio padaro inkštimą, galėtų įvartyti nerimo net šalčiausių nervų žmogui. Čerpių kaltė, reikės kada nors išspręsti tą problemą, bet tai palauks. Tiesą sakant, Akselis turėjo daug rimtesnių rūpesčių nei stogo nepasitenkinimas sniegu. Nors apie tas bėdas beveik nekalbėjo, nuo to problemos nesumažėja.

„Veiklumas, – mąstė. – Turiu pademonstruoti veiklumą.“

Ir pademonstravo.

Senukas mirksėjo bandydamas atgauti žvilgsnio ir minties aštrumą.

Kaip jam iš viso pavyko užsnūsti?

Svarstė, kad tikriausiai šokas užmigdė. Šokas dėl to, ką padarė.

Buvo pirma valanda. Namuose spengė mirtina tylą, Huvenesete taip pat.

Niekada nemanė, kad taip nutiks.

Kad tik nebūtų susimovęs, nes su tokia našta negalėtų gyventi. Tik ne tuo atveju, jei reikėtų dar sykį tai padaryti.

Akselis atsisėdo lovoje. Judesiai tapo velniškai lėti. Jis nenorėjo švęsti nei aštuoniasdešimtojo, nei aštuoniasdešimt penktojo gimtadienio. Ką čia dar švęsti? Kad laikas toliau bėga, o jis nesugeba užpildyti jo turiniu?

Ačiū, ne.

Jis ne iš tų, kurie nori būti dėmesio centre, tegul tuo mėgaujasi kiti.

Šią vėlią naktį sąnarius maudė labiau nei įprastai. Nugara sustingusi, sprandas degė. Atrodė, kad ten visas laužas liepsnoja.

Akselis pasitrynė ranka skaudančią vietą.

Po trijų savaičių jam sueis aštuoniasdešimt šešeri.

Švęsti ir vėl neketino.

Stogui ir sniegui nutilus, tamsa iš karto tapo tirštesnė. Jis visada miegodavo pakėlęs ritinines užuolaidas. Turėjo pernelyg daug sarginio šuns savybių, kad nuleistų. Denisė taip apibūdino.

– Lieka tik džiaugtis, kad apskritai miegi, – sakė. – Juk taip bijai ką nors praleisti.

Pati mąstė kitaip, galvojo turinti marias laiko, bet staiga ėmė ir numirė. Daugybe metų anksčiau, nei kuris nors tikėjosi.

– Tai velnias, – pasakė Akselis tą klaikią dieną, kai jiedu sužinojo, kad Denisei šoninė amiotrofinė sklerozė, bjauriausia liga iš visų.

Jai tuo metu buvo vos penkiasdešimt penkeri, o jam septyniasdešimt. Kitamet Denisė mirė.

Kaip išverti didžiosios gyvenimo meilės netektį?

Akselis nesuprato tada, nežinojo ir dabar.

Visa jų santuoka buvo itin rizikingas projektas, kainavęs santykius su tėvais, broliais ir seserimis.

– Kaip galėjau būti toks kvailas ir net skatinti, kai pradėjai kalbėti apie sumanymą persikelti į Čikagą?! – išgirdęs apie tuos santykius griaudėjo tėtis. – Turėjau suprasti, kad sušiksi tokį gerą dalyką.

– Aš ją myliu, – atsakė jis.

Net pats nustebo, kaip ramiai ištarė.

– Ji juk tokia jaunutė, Akseli, – įsiterpė mama. – Argi būdama tokio amžiaus supranta, ko nori iš gyvenimo?

– Ji ne vaikas ir tikrai žino, ko nori, – patikino jis. – Aš taip pat.

– Jei vesi tokį žmogų, daugiau šiuose namuose nesi laukiamas, – nukirto tėtis.

Tokį žmogų.

Tokie vadinami juodaodžiais.

– Vesiu, ką norėsiu, velniai griebtu, – atrėžė Akselis ir išėjo iš tėvų namų.

Paašškėjo, kad visiems laikams.

Vėliau jis konstatavo, kad buvo naivus.

Nenumanė, kaip viskas pakryps, kad bus tiek daug turinčiųjų savo nuomonę dėl jų pasirinkimo.

Nė vienas to neišivaizdavo, tačiau Denisė pasirodė esanti geriau pasiruošusi, nors ir jaunesnė. Ji visą gyvenimą buvo afroamerikietė, o pats to nepatyręs Akselis net iš tolo negalėjo pajusti, ką tai reiškia.

Viskas, ką jis matė, buvo nuostabaus grožio ir tokio aštraus proto moteris, kad net kojos linko. Su ja galėjo aptarinėti begalę temų. Ko dar galima norėti?

Sausai atsikosėjęs priėjo prie lango. Net nepagalvotum, kad seni prisiminimai galėtų taip skaudinti, nors prabėgo jau tiek metų.

Judant traškėjo keliai. Visa laimė, kad kūnas skamba kaip orkestras, antraip tylą dar labiau slėgtų.

Šviesa nedegė nė viename iš aplinkinių namų. Lėtai, bet užtikrintai nuolatiniai gyventojai apleido šią miestelio dalį. Liko tik jis ir Mari Tinel kitoje gatvės pusėje.

Ištuštėjus kaimyniniams namams stojusi tylą Akseliui netrukdė. Atvirkščiai, žmonės juk nepadoriai smalsūs, nors pasitaiko ir išimčių. Viena iš jų buvo tas palyginti neseniai iš Stokholmo atsikraustęs Augustas Strindbergas – rūpinosi savo reikalais ir nelabai domėjosi, kuo užsiėmė kiti.

Denisei jis būtų patikęs, Akselis net kelis kartus apie tai pagalvojo.

Bet jau vardas...

Augustas Strindbergas.

Ką sau galvojo taip pavadinę tėvai?

Įsmeigęs akis į nakties šešėlius Akselis atsirėmė į palangę. Pastarosiomis dienomis ir savaitėmis nuveikė daug darbų. Valėsi ir tvarkėsi taip, kaip jau daug metų neprisi-ruošė.

Štai tada akiratyje atsirado Strindbergas.

Jis juk turi naudotų daiktų parduotuvę, galėtų gauti pelno iš to, ko Akselis nusprendė nebeužsiimti, o išvežti į šiukšlyną nekilo ranka.

Senukas pajudino pečius. Juos irgi maudė. Nešiojo sunkius daiktus, iš to nieko gero. Pavargo, prarado koncentraciją. Kuo ilgiau pakavo ir rūšiavo, tuo daugiau daiktų atrodė

nereikalingi, o dėžės mažesnės, nei norėtusi. Didžiąją dalį sukrovė rūsyje, galės ten stovėti iki pat jo mirties.

Tačiau dėl dviejų turėjo kitų planų.

Vieną atiduos Strindbergui, o kita turi dingti. Augustas pasisiūlė užsukti ir pasiimti skirtąją parduotuvei, bet Akselio ta mintis nesužavėjo. O jei pradės klausinėti apie didįjį apsitvarkymą? Net ir tokiam taktiškam žmogui gali kilti klausimų ir dėl daug mažesnių dalykų, taigi pats nunešė dėžę Augustui. Aišku, jo tuo metu nebuvo namuose. Vežti daiktus į parduotuvę Kungshamne atrodė pernelyg sudėtinga, todėl galiausiai nusprendė palikti dėžę Huveneseto koplyčioje ir pranešti Augustui, kur ji laukianti.

Reikėjo ką nors sugalvoti ir dėl antrosios. Akselis liko patenkintas sumanymu. Niekada nebūtų pagalvojęs, kad sugebės ką nors pradanginti be pėdsakų.

Nenumaldomą poreikį apsitvarkyti sužadino kaltės jausmas ir paslaptys. Nepaisant visų perskaitytų knygų ir per tiek metų parašytų laiškų, jam stigo žodžių apibūdinti, ką patyrė.

Senukas nurijo seiles.

Huvenesetas yra idilė, kitaip nepavadinsi, bet retsykais ramybę sudrumsdavo šiurpūs įvykiai. Netrukus tokie vėl užgrius, bet apie tai žinojo tik jis.

Akselis vis laukė ir laukė. Dabar tai galėjo nutikti bet kada. Niekas nenukentės, tuo jis pasirūpino, bet vis tiek norėjo, kad viskas kuo greičiau pasibaigtų.

Burna išdžiūvo, kūnas sustingo, tačiau žvilgsnis išliko skvarbus.

Jis sunkiai alsavo. Atrodė, kad tik vaikšto ir laukia, kada pasivys paslaptys. Bent jau Denisę pavyko apsaugoti nuo

didžiosios to mėšlo dalies. Nedidelė, bet svarbi paguoda šioje istorijoje.

Jau norėjo palikti savo stebėjimo postą prie lango, bet staiga lauke iš šešėlio išniro siluetas. Senukas suraukė kaktą, palinko arčiau lango, tarsį nuo to kas nors pasikeistų.

Siluetas lėtai artinosi.

Ėjo sunkokai, nors atrodė mažas, bent jau nedidelio ūgio.

„Tu nenori matytis, – pagalvojo Akselis. – Tačiau aš stoviu čia ir žiūriu į tave.“

Miegamojo grindys girgždėjo po kojomis. Jis lūkuriavo. Žinojo, kad turi pagrindo būti atsargus.

Siluetas lauke sustojo. Akselis stebeilijo net prisimerkęs. Jam visada labai patiko vaizdas pro miegamojo langus. Pro vieną matėsi namų stogai, valčių pašiūrės ir toliau tyvuliuojantis vanduo, o pro tą, prie kurio stovėjo dabar – kelias.

Vis dėlto įžiūrėti, kas tas siluetas gatvėje, taip ir nepavyko.

Gal turi piktų kėslų, o gal tiesiog nutarė pasportuoti, nors jis taip nemanė. Sportininkai sportuoja (be to, vidurnaktį itin retai), o apie šitą taip nepasakysi.

Paskui siluetas dingo kitame šešėlyje.

Keista.

Akseliui kažkas pasirodė įtartina.

Garsas sode.

Paskui tylus girgždesys, nuo kurio padažnėjo pulsas. Lauko durys. Kažkas atidarė arba uždarė lauko duris.

„Pamiršau užrakinti?“ – pagalvojo.

Taip yra pasitaikę, nors nedažnai. Praėjo tie laikai, kai jiedu su Denise kuo ramiausiai miegodavo neužsirakinę.

Nerakintas duris galėjo atlapoti vėjas.

Tačiau vėjo juk nėra.

Akselis ištiesė ranką prie mobiliojo. Ekranas tamsus, akumulatorius išsikrovęs.

„Tai mėšlas“, – pagalvojo.

Niekaip negalėjo suprasti, kokia nauda iš šiuolaikinių telefonų su akumulatoriais, kuriuos amžinai reikia krauti. Nutėškė mobilųjį ant lovos. Laimė, tebeturi senąjį laidinį. Daugelis tokių atsisakė ir visiškai pasikliauna mobiliuoju ryšiu, bet tik ne jis. Bet kam turinčiam veikiančias smegenis aišku, kad taip negalima.

Akselis įsispyrė į šlepetes. Laidinis telefonas vos už kelių žingsnių, darbo kambaryje.

Dar vienas garsas privertė pasigailėti, kad neįkrovė mobiliojo – pirmame aukšte sugirgždėjo grindys. Taip nutikdavo kam nors vaikstant.

Viduje kažkas yra.

Prakeikimas.

Vis dėlto pranašumas ir toliau jo pusėje. Nekviestas svečias juk nežino, kad jis nemiega, ir girdėjo įeinantį.

Greitai nusigauti į darbo kambarį ir išsikviesti pagalbą vieni juokai, tačiau patekti ten be garso – nė menkiausios galimybės, o ir užsirakinti negalės.

Žingsniai artėjo, kažkas nedvejodamas ėjo pirmo aukšto grindimis.

Paskui išgirdo tą kažką lipantį laiptais.

Tai viską nulėmė.

Akselis negalvojo, ką daro, reagavo visiškai instinktyviai. Tiesiog kiek įmanydamas greičiau puolė į darbo kambarį.

Pusiaukelėje sustojo.

Viduje spengė mirtina tylą. Jokių žingsnių ant laiptų, taip pat neatrodė, kad kas nors spruktų išsigandęs, jog bus pastebėtas.

Akselis stovėjo nekrutėdamas.

Gal nuo senatvės jau vaidentis pradėjo?

„Pabaigos pradžia, štai kas tai, – pagalvojo. – Man paranoja. Siaubingai liūdna ir labai kvaila.“

Paskui lėtai priėjo prie laiptų ir įsmeigė žvilgsnį į apačią.